

Pesten! Alles geprobeerd en nu?

Format pestprotocol

Pesten

Vervolgd worden door de vloeken van de woorden
Elke keer weer die intense angst
Is er nou niemand die mijn schreeuw hoorde
Nooit en te nimmer een warm ontvangst

Continu de malende vraag: "Waarom?"
Vechten tegen onrechtvaardigheid en wreedheid
Doe ik nu echt zo dom?
Ik vraag alleen maar gerechtigheid...

Tot hier en niet verder!

september 2005

Wij hebben ervoor gekozen om dit product in de mannelijke vorm te schrijven. Overal waar de mannelijke vorm vermeld staat, kan ook de vrouwelijke vorm gelezen worden.

Verder hebben wij ervoor gekozen om de functienaam 'groepsleider' te gebruiken. Wanneer de functie 'groepsleider' staat vermeld, kan er dus ook 'leerkracht', 'peuterleidster', 'kinderwerker' of 'groepsbegeleider' gelezen worden.

Ook hebben wij ervoor gekozen om de groepsnaam 'groep' te gebruiken. Wanneer de groepsnaam 'groep' staat vermeld, kan er dus ook 'klas', 'peutergroep', 'kindergroep' of 'BSO-groep' gelezen worden.

Wij (de studenten die het product hebben ontwikkeld) beschikken over het persoonlijkheidsrecht. Wanneer andere personen het product 'verminkt' openbaar maken of onze namen ten onrechte niet vermelden, hebben wij het recht hier tegen te protesteren. Gemeente Eindhoven beschikt over het exploitatierecht. De procesmanager Pedagogische Pijler Spil is bewaker van ons product. Andere personen mogen het product niet openbaar maken of vermenigvuldigen zonder toestemming van de bewaker.

De procesmanager Pedagogische Pijler Spil mevrouw H. Versluis, werkzaam bij loket W is eigenaar van het door ons gemaakte product.

Inhoudsopgave

Pagina

Voorwoord	3
Inleiding	4
Handleiding	5
In dit boek vindt u	5
Algemene informatie.....	5
Hoe gebruik ik het format voor het protocol pesten?.....	5
Hoe gebruik ik de casussen met de bijbehorende spelkaarten?	6
Hoe gebruik ik de cd-rom? Hoe vul ik het format voor het protocol pesten in?	6
Hoe gebruik ik het ideeënboek?.....	7
Hoe leg ik het verband tussen het format en het ideeënboek?	7
Aanpak bespreking format protocol pesten	7
Informatie over pesten.....	9
Pesten	9
Oorzaken van pestgedrag	9
Signalen van pestgedrag.....	10
Gevolgen van pestgedrag	11
Voorkomen dat er gepest wordt	11
Vormen van pesten.....	12
Het ervaren van pestgedrag.....	13
Manieren van omgaan met pestgedrag.....	13
Links voor meer informatie over pesten	14
Format.....	15
Casussen.....	17
Invul format.....	19
Ideeënboek	21
Stap 1: steun bieden aan het kind dat gepest wordt	21
Stap 2a: steun de pester	23
Stap 3: met de groep bespreken	25
Stap 4: ouders betrekken	27
Stap 5: het team betrekken	28
Literatuurlijst	29

Voorwoord

Voor u ligt het format voor het protocol pesten. Loket W is onze opdrachtgever voor het ontwikkelen van deze format. Door een grootschalig onderzoek onder verschillende medewerkers van de Spilcentra hebben we duidelijkheid gekregen over hoe de verschillende medewerkers denken over pestgedrag.

Vanuit de verkregen informatie hebben wij voor alle Spilcentra binnen Eindhoven een format ontwikkeld waarmee een protocol gemaakt gaat worden. Op deze manier kunt u binnen uw Spilcentrum vanuit een gezamenlijke visie uw pestprotocol maken.

In het voorwoord willen wij als studenten van de opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening de gelegenheid nemen de medewerkers van de Spilcentra te bedanken voor hun medewerking aan ons onderzoek. Mede hierdoor hebben wij een mooi en passend product kunnen ontwikkelen.

Verder danken wij:

- Opdrachtgever Loket W en in het bijzonder Mevr. Versluis voor haar steun en medewerking aan ons product.
- Fontys Hogescholen en dan in het bijzonder Mevr. Deckers, voor haar ondersteuning van onze projectgroep.
- Gemeente Eindhoven en Loket W voor de financiering van ons project.
- Werkgroep Pedagogische Pijler voor het controleren van ons product.
- Jelle Hellings voor het ontwikkelen van de cd-rom.
- Iedereen die op zijn/haar manier heeft bijgedragen aan de totstandkoming van ons product.

Veel succes met het maken en bespreken van het format!

Projectgroep leerjaar 2005

Opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening

Femke Hellings

Mieke Hendriks

Margje van Hoof

Iris Lamers

Willemijn Mehagnoul

Annemieke Vinken

Inleiding

Dit format biedt richtlijnen in het signaleren en handelen bij een pestsituatie. Het format richt zich op de medewerkers binnen het Spilcentrum die werken met kinderen van 0 tot en met 12 jaar, zoals basisonderwijs, kinderopvang, peuterwerk, buitenschoolse opvang, ZuidZorg, school maatschappelijk werk, opvoedingsondersteuning en jeugdgezondheidszorg.

In dit format vindt u antwoorden op vragen als:

- Wanneer spreekt men van pesten?
- Wat zijn de oorzaken van pesten?
- Wanneer signaleert u pesten?
- Wat kunt u doen aan pestgedrag?
- Welke vormen van pesten zijn er?

Bij het signaleren van pestgedrag is het van belang dat u op een zorgvuldige en eenduidige wijze handelt. Dit format is er voor om u allen vanuit dezelfde visie te laten handelen in pestsituaties.

Dit format wordt ingevuld door de kernvoorzieningen: basisonderwijs, peuterwerk en de kinderopvang. Direct betrokken partners, de ZuidZorg, school maatschappelijk werk, opvoedingsondersteuning en jeugdgezondheidszorg, worden nauw betrokken bij het tot stand komen van het pestprotocol. Overige partners sluiten aan bij de werkwijze van het Spilcentrum.

Handleiding format protocol pesten

In deze handleiding leest u hoe het format protocol ingevuld moet worden.

In het format staan handelwijzen beschreven met betrekking tot pestsituatie. Aan de hand van de informatie, casussen en handelwijzen kijkt u naar wat voor dit Spilcentrum een adequate manier is om met pesten om te gaan.

Door het format te doorlopen, komt iedere kernvoorziening binnen het Spilcentrum vanuit dezelfde visie tot een eenduidige handelwijze rondom het onderwerp pesten.

Hieronder ziet u welke stappen ondernomen moeten worden om via dit format tot het uiteindelijke pestprotocol te komen.

In dit boek vindt u:

- Informatie over pesten
- Format protocol
- Casussen
- Invul format protocol
- Ideeënboek

Daarnaast vindt u in de koffer:

- Cd-rom
- Spelkaarten met mogelijkheden voor handelwijzen, gerelateerd aan de casussen (per Spilcentrum is één koffer met spelkaarten aanwezig).

Algemene informatie

Om duidelijk te krijgen hoe er tegen pesten aangekeken wordt, is het belangrijk als eerste de informatie te lezen. U krijgt zo een beeld vanuit welke visie gekeken wordt naar pesten.

Hoe gebruik ik het format voor het protocol pesten?

Om tot een pestprotocol te komen, is het nodig dat u de volgende stappen onderneemt:

Stap 1:	steun bieden aan het kind dat gepest wordt
Stap 2a:	steun de pester
Stap 2b:	contact tussen pester en het gepeste kind
Stap 3:	bespreken met de groep
Stap 4:	betrekken van de ouders
Stap 5:	betrekken van het team
Stap 6:	oplossing bepalen en kenbaar maken

Per stap komt een aantal handelwijzen naar voren met betrekking tot desbetreffend onderwerp. De mogelijke handelwijzen staan vermeld in het format, op de kaarten en op de cd-rom die bijgevoegd zijn.

Uit iedere stap worden op basis van consensus 1 of meerdere mogelijkheden gekozen om met dit onderwerp om te gaan.

Bij stap 1 tot en met 5 kunt u gebruik maken van kaarten met casussen en handelwijzen.

Stap 6 is de uiteindelijke oplossing van de ingevulde format, het protocol. Deze oplossing is gekozen aan de hand van de gemaakte stappen en eventueel het ideeënboek.

N.B: Het is niet nodig de omschreven stappen in de chronologische volgorde te volgen. Soms zal een andere volgorde beter aansluiten bij een situatie.

Hoe gebruik ik de casussen met de bijbehorende spelkaarten?

Voor iedere stap die genomen moet worden in het formatprotocol is een casus gemaakt. Deze casussen hebben allen een eigen kleur en zijn voor de stappen 1 tot en met 5 verschillend.

Iedere casus eindigt met een vraag waar u antwoord op geeft.

Voor iedere stap die genomen moet worden in het formatprotocol zijn ook handelwijzen gemaakt. Deze handelwijzen staan op kaarten en hebben allen een eigen kleur, waardoor ze gerelateerd zijn aan de casussen. U kunt bij iedere stap kiezen uit 1 of meerdere handelwijzen, behorend tot dezelfde kleur.

Vanuit de casus en de vraag, de discussie die het op gang brengt en de mogelijke handelwijzen, komt u tot een besluit. Dit besluit duidt op uw handelwijze met betrekking tot een bepaalde stap in het format.

Hoe gebruik ik de cd-rom? Hoe vul ik het format voor het protocol pesten in?

Eerst moet u de cd-rom in de cd-rom speler van de computer plaatsen, deze start bij de meeste computers automatisch op.

Wanneer dit niet het geval is moet u de cd-rom zelf opstarten. Dit doet u door "Deze Computer" te openen en dan de cd-romspeler te openen. U gaat vervolgens naar de map "program" en opent het bestand "casef.exe".

Bij stap 1 wordt de gewenste keuzemogelijkheid aangevinkt door op de gewenste keuzemogelijkheid te klikken met de linker muisknop. Het is ook mogelijk om meerdere keuzemogelijkheden aan te vinken, door achtereenvolgens op de gewenste mogelijkheden te klikken met de linker muisknop.

Wanneer stap 1 is ingevuld klikt u met de linker muisknop op de knop 'volgende'. U komt dan bij stap 2a, ook hier vinkt u de gewenste mogelijkheid of mogelijkheden aan.

Wanneer stap 2a is ingevuld klikt u met de linker muisknop op de knop 'volgende'. Zo gaat u naar stap 2b vervolgens naar stap 3,4 en 5. Deze worden op dezelfde manier ingevuld als stap 1 en 2a. Wanneer u bij stap 5 op de knop 'volgende' klikt, komt u bij stap 6.

Bij stap 6 staat 1 mogelijkheid beschreven; deze dient u ook aan te klikken met de linker muisknop. Bij stap 6 staat in plaats van de knop 'volgende', de knop 'voltooien'. Wanneer u alles juist heeft ingevuld, klikt u met de linker muisknop hierop.

Nu komt er een scherm waar u een aantal zaken kunt invullen. U kunt het protocol een naam geven en u kunt een gebruikersnaam invullen. Beiden worden vermeld op het protocol dat uitgeprint wordt. U kunt dit doen door met de linker muisknop de gewenste (witte) balk aan te klikken en hier een door u gekozen naam te typen.

Verder kunt u aangeven vanuit welke printer geprint dient te worden, welk lettertype en grootte gebruikt dient te worden, wat het papierformaat is, hoe vaak u het protocol wilt printen, wat de kwaliteit van het afdrukken moet zijn en wat de afdrukstand moet zijn. Dit kunt u aangeven door op het einde van de regel met de linker muisknop op het 'pijlte' te klikken. Er staan 1 of meerdere mogelijkheden beschreven. Wanneer er 1 mogelijkheid staat wordt deze automatisch geselecteerd. Wanneer er meerdere mogelijkheden staan omschreven, klikt u met de linker muisknop op de gewenste mogelijkheid.

Wanneer u dit heeft ingevuld, kunt u met de linker muisknop op de knop 'afdrukken' klikken. Het door u ingesteld protocol wordt uitgeprint.

Wanneer u bij een stap een verkeerde mogelijkheid heeft aangevinkt, klikt u nogmaals met de linker muisknop op deze mogelijkheid. Nu is de mogelijkheid niet meer aangevinkt en kunt u de gewenste mogelijkheid aanvinken.

Wanneer u wilt terug kijken op het vorige scherm kunt u met de linker muisknop op de knop 'vorige' klikken.

Hoe gebruik ik het ideeënboek?

Hierin staan allerlei hulpmiddelen. Deze hulpmiddelen bestaan uit voorbeelden over o.a. het voeren van een gesprek. Maar ook de verschillende mogelijkheden om een bepaalde handelwijze toe te passen, staan vermeld in het ideeënboek (denk aan voorbeelden voor het uitvoeren van een drama-activiteit).

Deze voorbeelden kunt u gebruiken om uiteindelijk tot een bepaalde handelwijze bij de verschillende stappen te komen. Het ideeënboek is ook te gebruiken indien u niet goed weet hoe u een handelwijze tot uitvoer kunt brengen.

Hoe leg ik het verband tussen het format en het ideeënboek?

Om de link van format naar ideeënboek duidelijk en overzichtelijk te maken hebben we de kleuren van het format, casussen en kaarten overgebracht naar het ideeënboek. Het enige wat u hoeft te doen, is het boek te openen bij de kleur waar u naar op zoek bent. Hier vindt u dan alle voorbeelden en ideeën die bij desbetreffend onderwerp van toepassing kunnen zijn.

Aanpak bespreking format protocol pesten

Het is belangrijk dat u dadelijk met elkaar aan de slag gaat met dit format om uiteindelijk tot een protocol te komen. Om een idee te krijgen hoe dit tot stand komt, beschrijven wij een manier:

- 1) Van belang is dat iedereen de verkregen informatie doorneemt. Dat houdt in, de algemene informatie over pesten, de handleiding en het format.
- 2) In de teambespreking komt naar voren hoe iedereen tegen het fenomeen pesten aankijkt en wat ideeën zijn rondom dit onderwerp aan de hand van de door u gelezen informatie.
In deze bespreking wordt geen gebruik gemaakt van de spelkaarten.
- 3) De ideeën die voortkomen uit de teambespreking, worden per kernvoorziening meegenomen naar een volgende bespreking tussen de kernvoorzieningen. De mensen die hier bij aanwezig moeten zijn, zijn:
 - Basisonderwijs: directeur of adjunct - directeur + 1 leraar onderbouw + 1 leraar bovenbouw (evt. 1 middenbouw)
 - Kinderopvang: de vestigingsmanager + groepsleidster
 - Buitenschoolse opvang: de vestigingsmanager
 - Peuterwerk: coördinerend leidster + peuterleidster
 - School maatschappelijk werk: de school maatschappelijk werker
 - Opvoedingsondersteuning: de medewerker opvoeding en ontwikkeling
 - ZuidZorg: de wijkverpleegkundige
 - Jeugdgezondheidszorg: de verpleegkundige van de GGD

In deze bespreking wordt gebruik gemaakt van de casussen en spelkaarten, waardoor een discussie op gang komt. In uw boek zit ook een invulformat. Hierop kunt u de voor uw kernvoorziening genomen beslissingen aanvinken.

Wij laten het aan de kernvoorzieningen binnen het Spilcentrum over wie het initiatief neemt tot de planning van deze bespreking.

- 4) De beslissingen die u genomen hebt voor uw kernvoorziening, koppelt u terug naar het team waarin u werkt. Na bespreking hiervan kunt u de beslissingen invullen op de cd-rom en het protocol is ontworpen.)

- 5) Evaluatie:

In korte tijd kan veel veranderen en een document als het pestprotocol moet actueel blijven. Misschien is het na korte tijd niet meer compleet. Nieuwe en andere vormen van pesten dienen zich aan, waarbij ook een bepaalde aanpak hoort.

Om het protocol en uzelf fris te houden, is het belangrijk dat er regelmatig opnieuw gekeken gaat worden naar het pestprotocol.

Wij bevelen u aan om het protocol op de volgende manier te evalueren:

Na een half jaar:

- Bespreking met het team van uw eigen kernvoorziening.
- Blijkt het protocol binnen het team goed te functioneren, dan hoeft er niets veranderd te worden.
- Blijkt het protocol binnen uw kernvoorziening niet goed te functioneren, dan kunt u de stappen in het format nog eens doornemen en eventueel kiezen voor andere handelwijzen.
- Eventuele aanpassingen veranderen en verdergaan met het nieuwe protocol.

Na een jaar (en vervolgens ieder jaar weer):

- Bespreking met het team van het Spilcentrum. Hierbij zijn de personen aanwezig zoals omschreven in de handleiding.
- Blijkt het protocol binnen het Spilcentrum goed te functioneren, dan hoeft er niets veranderd te worden.
- Blijkt het protocol binnen het Spilcentrum niet goed te functioneren, dan kunt u gebruik maken van de manier die in de handleiding beschreven staat onder de subkop "Aanpak bespreking format protocol pesten", om aanpassingen te bespreken.
- Eventuele aanpassingen veranderen en verdergaan met het nieuwe protocol.

Informatie over Pesten

Pesten

Pesten is het systematisch kwetsen van een persoon gedurende een langere tijd, door één of meerdere personen. Dit kan psychische (vernederen, negeren) en/of fysieke (slaan, schoppen) mishandeling betreffen. De pester oefent macht uit op het gepeste kind en deze ziet geen mogelijkheid om zichzelf te verweren.

Bij plagen is dit niet het geval. Het gaat daarbij om een incident waarbij de machtsverhouding weinig van elkaar verschilt. Het plagen kan ook als niet leuk ervaren worden, maar is niet echt bedreigend. Kinderen leren door het plagen met conflicten om te gaan.

Oorzaken van pestgedrag

Meestal is het zo dat iemand die gepest wordt vaak alleen is en weinig vrienden heeft. Vaak heeft hij een negatief zelfbeeld, is hij fysiek minder sterk en mondig minder vaardig.

Kinderen die gepest worden, hebben vaak iets dat anders is dan bij andere kinderen.

Bijvoorbeeld een bril, beugel, flaporen, 'verkeerde' kleding, andere rol (die meegekregen is vanuit het gezin en niet past binnen de groep), waarden en normen vanuit het gezin, etc. Ieder kind heeft wel iets dat anders is dan bij andere kinderen. De pester gebruikt dit kenmerk vaak als excuus voor zijn pestgedrag.

Het gezin kan ook een oorzaak zijn van het pestgedrag. Het kan zijn dat in het gezin andere rollen ingenomen worden die niet passen binnen de groep in het Spilcentrum en dat er andere waarden en normen in het gezin gelden.

Verder is gebleken dat kinderen die gepest zijn geweest later vaak ook weer gepest gaan worden. 'Het komt vaak voor dat leerlingen die thuis, in het basisonderwijs of in de sportclub als zondebok fungeren, een grotere kans lopen om in het voortgezet onderwijs een gelijksoortige behandeling te ondergaan.' (Van der Meer, 1988)

Een ander oorzaak voor pestgedrag komt meestal voort uit de thuissituatie. Pesters krijgen vaak weinig aandacht van hun ouders.

De meest voorkomende mogelijke oorzaken tot pestgedrag kunnen zijn:

- Lichamelijke afstraffing door de ouders;
- Ouders corrigeren agressief gedrag niet;
- Zelf gepest zijn;
- Reactie op bepaalde smaak-, geur- of kleurstoffen;
- Slecht voorbeeld van ouders of andere volwassenen;
- Slecht voorbeeld van leerkrachten;
- Blootstelling aan geweld op tv of door computerspelletjes.

Signalen van pestgedrag

Kinderen veranderen tijdens het opgroeien. Soms zijn deze veranderingen gemakkelijk te begrijpen en soms niet. Meestal gaan de vervelende periodes die bij deze verandering horen weer (vanzelf) over. Maar wanneer het moeilijke gedrag van het kind niet over gaat, is er vaak meer aan de hand. Pestgedrag kan hier een oorzaak van zijn.

Verschijselen die veel voorkomen zijn dat het kind:

- Niet meer naar het Spilcentrum wil;
- Niets meer over het Spilcentrum vertelt;
- Nooit andere kinderen mee naar huis neemt en nooit bij anderen wordt gevraagd;
- Op school slechtere resultaten haalt dan vroeger;
- Vaak dingen kwijt is of met kapotte spullen thuis komt;
- Vaak (vooral 's ochtends) hoofdpijn of buikpijn heeft;
- Blauwe plekken heeft op ongewone plaatsen;
- Niet wil gaan slapen, veel wakker wordt of nachtmerries heeft;
- Zijn verjaardag niet wil vieren;
- Niet wil buiten spelen;
- Niet meer naar de club of speeltuin wil gaan;
- Niet alleen een boodschap durft te doen;
- Bepaalde kleren absoluut niet meer aan wil;
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig is;
- Moeite heeft om geconcentreerd te blijven;
- Sombor, futloos of teruggetrokken is;
- Slechtere eetlust heeft.

Mogelijke signalen binnen het Spilcentrum

Wanneer een kind gepest wordt op het Spilcentrum kunnen de volgende verschijnselenesignaleerd worden:

- Het kind wordt (herhaaldelijk) op een gemene manier gepest, uitgescholden, bespot, gekleineerd, belachelijk gemaakt, vernederd, bedreigd, gecommandeerd, overheerst of onderworpen.
- Groepsleden steken de draak met hem en lachen hem op een spottende en onvriendelijke manier uit.
- Het kind wordt lastiggevalen en weggeduwd, gestoten, gestompt, geslagen, geschopt en hij is niet in staat zichzelf adequaat te verdedigen.
- Het kind is betrokken bij 'ruzies' waarin hij zich totaal niet kan verdedigen en waaruit hij soms huilend probeert te ontsnappen.
- Zijn boeken, geld of andere eigendommen worden beschadigd of slingeren rond.
- Het kind heeft blauwe plekken, verwondingen, sneeën, schrammen of gescheurde kleding die hij niet op een normale manier opgelopen kan hebben.
- Het kind is (vaak) alleen en hij wordt uitgesloten door de groep tijdens pauzes.
- Het kind lijkt geen enkele goede vriend in de groep te hebben.
- Het kind wordt als een van de laatste gekozen bij het samenstellen van een team.
- Het kind probeert in de pauze dicht bij de leerkracht of andere volwassenen te blijven.
- Het kind vindt het erg moeilijk hardop te praten in de klas en geeft een angstige en onzekere indruk.
- Het kind ziet er bang, ongelukkig, neerslachtig en huilerig uit.

Gevolgen van pestgedrag

Over het algemeen geven veel kinderen zichzelf de schuld van het feit dat ze gepest worden of zijn. Ze schamen zich en waardoor ze er niet of weinig over praten.

Het gepeste kind kan na de periode dat hij gepest is, op korte en/of lange termijn:

- Minder gemotiveerd zijn om naar het Spilcentrum te gaan;
- Vaak hoofd- of buikpijn hebben, zit niet zo lekker in zijn vel;
- Psychosomatische klachten hebben en reageert de spanning lichamelijk af. Dit kan tot in de volwassen leeftijd doorwerken;
- Angst- en faalgevoelens hebben;
- Nachtmerries hebben;
- Het gevoel hebben dat niemand om hem geeft;
- Achteruitgang vertonen in zijn leerprestaties;
- Overwogen hebben een einde te maken aan zijn leven;
- Gevoelens ontwikkelen van minderwaardigheid, eenzaamheid, wantrouwen en argwaan;
- Vaak een gebrek hebben aan zelfvertrouwen waardoor het in het verdere leven moeilijker is om contacten en relaties aan te gaan.

Voorkomen dat er gepest wordt

Pesten komt het meeste voor op school. Het werkt dan ook het beste als de school het gedrag signaleert en er iets mee doet. Elke groepsleider kan er voor zorgen dat zijn groep een veilige en prettige omgeving is. Het belangrijkste is daarbij het voorbeeld wat de groepsleider zelf geeft. Een groepsleider laat de kinderen uitpraten, luistert naar hen, geeft hun complimenten, etc. Van groot belang is dat een groepsleider signalen van pestgedrag kan herkennen en daarop kan reageren.

Pesten is geen makkelijk probleem. Het lijkt daarom dat het niet te voorkomen is. Wordt het probleem echter serieus genomen dan is het wel te voorkomen.

Voor kinderen betekent het dat ze moeten weten dat ze bij volwassenen aan kunnen kloppen met deze problemen.

Voor volwassenen betekent het dat ze er moeten zijn voor de kinderen en alle signalen die ze zien serieus nemen. Als kinderen komen met pestproblemen moet er goed geluisterd worden en er moet over gepraat worden.

Voor groepsleiders van een Spilcentrum betekent het dat ze groepsgesprekken kunnen voeren over pesten, met de groep regels op kunnen stellen met betrekking tot pesten en zorgen dat deze regels ook werken.

Daarnaast is het belangrijk dat de werkwijze die wordt gehanteerd door heel het Spilcentrum gedragen wordt. Ook is het van belang dat het Spilcentrum een beleid ontwikkelt tegen pesten en dat de ouders en kinderen erop kunnen vertrouwen dat het Spilcentrum een veilige omgeving is voor iedereen.

Omdat men binnen een voorziening met verschillende personen werkt is het noodzakelijk om signalen van pestgedrag te rapporteren, zodat pestgedrag sneller gesignaleerd kan worden.

Verder is het belangrijk dat wanneer een medewerker van het Spilcentrum signalen van pesten waarneemt binnen een andere groep op het Spilcentrum hij deze signalen doorgeeft aan een groepsleider van de desbetreffende groep. Zo wordt sneller duidelijk wanneer er gepest wordt.

Vormen van pesten

Er zijn verschillende vormen van pesten. We kunnen ze onderscheiden in zes groepen.

1) Verbaal (met woorden)

Dit is één van de meest voorkomende vormen van pesten. Het is vaak de gemakkelijkste manier en een manier die niet opvalt. Het kan al door te fluisteren, wanneer de groepsleider even van de groep weg loopt. Ze zeggen wel eens dat schelden niet pijn doet, maar het tegendeel blijkt waar te zijn. Als iemand steeds uitgescholden, vernederd of bedreigd wordt, wordt het gepeste kind hier erg onzeker van en gaat geloven wat de anderen over hem zeggen. Kinderen kunnen ook gepest worden via e-mail. Ze krijgen dan bijvoorbeeld een dreigende e-mail zonder te weten wie de afzender is.

Ook de mobiele telefoon mag tegenwoordig niet vergeten worden. Via de computer of telefoon zonder nummerweergave kunnen de pesters dreigende sms-en sturen naar het gepeste kind.

2) Non-verbaal (lichamelijk)

Hier wordt het bewust lichamelijk een ander pijn doen mee bedoeld. Het gepeste kind wordt bijvoorbeeld geschopt of geduwd. Als er sprake is van pesten, worden meestal meerdere vormen tegelijk toegepast. Iemand wordt bijvoorbeeld uitgescholden, bedreigd, geschopt en er worden spullen gestolen.

3) Achtervolging

Achtervolging zorgt er voor dat kinderen erg bang worden op straat. Ze zijn bang dat er ergens een groepje kinderen op hun zal wachten en ze nemen daarom een andere weg naar school. Vaak wordt er door de pesters van tevoren bedacht waar ze het gepeste kind op gaan wachten.

4) Uitsluiting

Uitsluiting zorgt ervoor dat het gepeste kind nergens aan mee mag doen. Er wordt net gedaan of het kind niet bestaat. Het kind staat tijdens de pauzes alleen en heeft geen vriendjes of vriendinnetjes. Een kind dat op deze manier gepest wordt, kan zich erg eenzaam voelen en een gedachte hebben dat hij anders en minder is als de anderen. Het kind kan daardoor bang worden om met andere kinderen om te gaan.

5) Stelen of vernielen van bezittingen

Het kan voorkomen dat het gepeste kind opeens allerlei spullen kwijt is zoals pennen, etui, knikkers, etc. De pesters proberen het kind hier extra door van streek te maken. Ze zijn vaak jaloers op bezittingen die het gepeste kind heeft.

6) Afpersing

Bij afpersing kan het voorkomen dat het gepeste kind of de meelopers gedwongen worden om iets te doen wat ze eigenlijk niet willen. Bijvoorbeeld snoep meebrengen of geld stelen.

Het ervaren van pestgedrag

Kinderen die gepest worden, kunnen zich erg bedreigd en angstig voelen. Ze hebben moeite om zichzelf te verdedigen. In een groep durven ze vaak niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden.

Het kan zijn dat de gepeste kinderen helemaal geen vriendjes of vriendinnetjes meer hebben. De gepeste kinderen ervaren dat ze in een sociaal isolement terecht komen; het gevoel hebben helemaal alleen voor de problemen te staan. Ze kunnen zich daardoor minder voelen dan de rest van de kinderen. Dit zorgt voor onzekerheid.

De gepeste kinderen durven de problemen niet met anderen te bespreken, want het kan zijn dat ze daarmee bedreigd worden: "Je vertelt het niet aan de meester, anders pakken we je straks!"

Ook kan een gevoel van algeheel falen voorkomen, zodat kinderen zich nergens meer capabel voor voelen.

Manieren van omgaan met pestgedrag

Pesten is een groot probleem voor veel kinderen, het gebeurt meestal op school. Wees alert op de signalen van kinderen die wijzen op pestgedrag en probeer hier achter te komen.

Het kan voorkomen dat het gepeste kind er niet over wil praten. Probeer een gesprek aan te gaan en benoem de voordelen als het kind er toch over praat.

Het is belangrijk om te weten hoe de verhoudingen op school, in de klas of in de groep zijn, wie met wie omgaat.

In eerste instantie moeten kinderen zelf in staat zijn om pestgedrag te voorkomen en te bestrijden. Het is belangrijk dat kinderen hun eigen grenzen aan blijven geven. Hier zal hulp voor nodig zijn, omdat de machtsverschillen tussen pester en het gepeste kind te groot zijn, en er vaak maar een beperkt aantal sociale vaardigheden bij kinderen aanwezig is.

Probeer pestgedrag daar op te lossen waar het begonnen is en waar het gebeurt. Dus meestal op school en tussen de pester en het gepeste kind. Er zal een goede balans gevonden moeten worden tussen zelf oplossen en helpen oplossen.

Wees altijd duidelijk in uw boodschappen, maar zacht voor de persoon. Uiteraard moet u van tevoren een inschatting maken hoe de personen kunnen gaan reageren.

Bij het bestrijden van pesten wordt meestal uitgegaan van de 5-sporen aanpak. Omdat dit een veelgebruikte methode is beschrijven wij deze hierna. In het format hebben wij gebruik gemaakt van een soortgelijke methode.

1) Steun bieden aan het kind dat gepest wordt.

Erachter komen in welke mate en hoe het kind gepest wordt, overleggen over mogelijke oplossingen, het kind steunen bij het kiezen van oplossingen. Eventueel zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt (bijv sociale vaardigheidstraining).

2) Steun bieden aan het kind dat pest.

Bespreken wat pesten voor de ander betekent. Bespreken hoe je het pestgedrag om kunt bouwen naar positieve relaties met anderen. Eventueel zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt (bijv. sociale vaardigheidstraining).

3) De middengroep betrekken bij het oplossen van het pestprobleem.

Praten over het pesten en hun rol hierbij. De oplossingen bespreken en eventueel hun aandeel hierin. Samen werken aan de oplossingen en de kinderen een actieve rol hierin geven.

4) De school, andere partners van het Spilcentrum en andere organisaties steunen bij het aanpakken van pesten.

Directie en andere verwante collegae informatie geven over pesten op school of in de klas. Werken aan het tot stand komen van een beleid rond veiligheid en pesten waar de hele organisatie bij betrokken is.

5) De ouders steunen.

Ouders die zich zorgen maken steunen. Informatie en advies geven over pesten en hoe hiermee wordt omgegaan. In samenwerking met school en ouders het probleem aanpakken. Eventueel ouders doorverwijzen naar deskundige hulp.

Veel ouders hebben de neiging om hun kind als het gepest wordt extra te beschermen om meer teleurstellingen te voorkomen. Zo zullen ze hun kind vaker wegbrengen bijvoorbeeld. Het is goed om deze situatie na een tijdje af te bouwen. Als een kind anders alsmaar in bescherming wordt genomen, durft het gepeste kind zelf steeds minder te ondernemen. Als een kind zich vrijer gaat voelen met leeftijdsgenootjes wordt het zelfvertrouwen ook groter.

Kinderen die gepest worden, kunnen bijvoorbeeld raad vragen bij hun ouders, leraren en andere voor hen vertrouwde personen. Ook kunnen ze adviezen vragen bij de kindertelefoon. Ouders kunnen het probleem met hun kind bespreken en met andere ouders gaan praten. Groepsleiders kunnen het pesten als algemeen probleem regelmatig in de groep bespreken. Ze kunnen hierbij een open en vriendelijke sfeer creëren. De concrete pestsituaties kunnen ze individueel met een kind bespreken.

De directie van een Spilcentrum, school, ouderraad, buurthuis en andere organisaties kunnen de manier van omgaan met pesten met elkaar bespreken.

Anderen die te maken hebben met de kinderen buiten schooltijd, zoals buitenschoolse opvang, kinderopvang etc. kunnen dit probleem bespreken met het kind, om zo de samenwerking tussen de kinderen te verbeteren.

Links voor meer informatie over pesten:

- www.pestweb.nl
- www.sjn.nl/pesten
- www.pesten.net
- www.posicom.nl
- www.besafeonline.org/dutch/digitaal_pesten.htm

Format

Stap 1: steun bieden aan het kind dat gepest wordt.

- Met het gepeste kind in gesprek gaan en samen mogelijke oplossingen bedenken.
- Het gepeste kind laten opschrijven wat hij heeft meegemaakt en vanuit dit 'verslag' een gesprek voeren met het kind en samen mogelijke oplossingen bedenken.
- Met het gepeste kind een peestsituatie naspelen m.b.v. een drama-activiteit (bijv. rollenspel, poppenspel) en van hieruit de peestsituatie bespreken en samen mogelijke oplossing bedenken.
- Met het gepeste kind samen een casus (soortgelijk aan de situatie van het kind) bespreken en zoeken naar oplossingen binnen deze casus. De oplossingen uit de casus op de situatie van het gepeste kind terugkoppelen.
- Met het gepeste kind bespreken wat er is gebeurd en door middel van plaatjes van gezichten (huilend, lachend, bedroeft, boos, etc.) het kind laten vertellen wat hij daar van vindt. Vervolgens samen mogelijke oplossingen bedenken.
- Met het gepeste kind door middel van een creatieve activiteit (tekenen, schilderen, kleien, etc) iets laten maken over zijn peestsituatie en van hieruit de situatie gaan bespreken en samen mogelijke oplossingen bedenken.

Stap 2a: steun de pester.

- Met de pester in gesprek gaan en samen mogelijke oplossingen bedenken.
- De pester laten opschrijven wat hij heeft gedaan en vanuit dit 'verslag' een gesprek voeren met het kind en samen mogelijke oplossingen bedenken.
- Met de pester een peestsituatie naspelen m.b.v. een drama-activiteit (bijv. rollenspel, poppenspel) en van hieruit de peestsituatie bespreken en samen mogelijke oplossingen bedenken.
- Met de pester samen een casus (soortgelijk aan de situatie van het kind) bespreken en zoeken naar oplossingen binnen deze casus. De oplossingen uit de casus op de situatie van de pester terugkoppelen.
- Met de pester bespreken wat er is gebeurd en door middel van plaatjes van gezichten (huilend, lachend, bedroeft, boos, etc.) het kind laten vertellen wat hij daar van vindt. Vervolgens samen mogelijke oplossingen bedenken.
- Met de pester door middel van een creatieve activiteit (tekenen, schilderen, kleien, etc) iets laten maken over zijn peestsituatie en van hieruit de situatie gaan bespreken en samen mogelijke oplossingen bedenken.

Stap 2b: contact tussen pester en het gepeste kind.

- Na het bespreken van de situatie en het bedenken van de mogelijke oplossingen met de pester, betrek je het gepeste kind bij het gesprek en gezamenlijk worden mogelijke oplossingen besproken.
- Na het bespreken van de situatie en het bedenken van de mogelijke oplossingen met de pester, betrek je het gepeste kind niet bij het gesprek.

Stap 3: met de groep bespreken.

- Praten over de peestsituatie; iedereen op de hoogte stellen wat er in de groep gebeurt. Met de groep de mogelijke oplossingen bespreken.
- Met de groep een peestsituatie naspelen met behulp van een drama-activiteit (bijv. rollenspel, poppenspel) en van hieruit de peestsituatie en de mogelijke oplossingen bespreken.
- Met de groep door middel van een creatieve activiteit (tekenen, schilderen, kleien, etc) iets laten maken over de peestsituatie en van hieruit de situatie gaan bespreken en de mogelijke oplossingen bespreken.
- De groep laten opschrijven hoe zij tegen de peestsituatie aan kijken en vanuit dit 'verslag' een gesprek voeren met de groep en samen de mogelijke oplossingen bespreken.

Stap 4: ouders betrekken

- Met de ouders van het gepeste kind en de ouders van de pester gescheiden in gesprek gaan.
- Met de ouders van het gepeste kind en de ouders van de pester gescheiden in gesprek gaan samen met hun kind.

Stap 5: het team betrekken.

- Met een collega de peestsituatie bespreken.
- Met het team de peestsituatie bespreken.
- Met het team en de betrokken kernvoorzieningen binnen het spilcentrum de peestsituatie bespreken.

Stap 6: oplossing bepalen en kenbaar maken.

Vanuit de mogelijke oplossingen voortkomend uit de voorgaande stappen wordt een definitieve oplossing gekozen. Deze wordt kenbaar gemaakt aan de betrokkenen en wordt ten uitvoer gebracht.

Casussen

Johan wordt gepest. Hij wordt dagelijks uitgescholden voor 'dombo' en er worden vernederende opmerkingen gemaakt over zijn uiterlijk, vooral over zijn oren want deze staan wat verder van zijn hoofd af (flaporen). Dit gebeurt meestal door Marcel die bij Johan in de groep zit. Een aantal jongens uit de groep staat vaak bij Marcel. Ze horen wat Marcel zegt en lachen erom. Soms maken zij ook een vervelende opmerking. Wanneer de opmerkingen gemaakt worden, staat Johan er erg rustig bij en doet net of hij het niet hoort. Hij weet zichzelf geen houding te geven en lijkt bijna te huilen. Wanneer het hem teveel wordt loopt hij weg, vaak richting volwassen mensen of de wc.

Johan ziet er vaak somber uit en is erg stil. Buiten staat hij meestal samen met een andere jongen, die ook erg rustig is.

Dit kind wordt gepest. Op welke manier zouden jullie een gepest kind willen steunen?

Karin pest Margot. Karin laat Margot nooit meespelen in de groep. Karin pakt ook vaak spullen van Margot af, meestal stiekem. Deze spullen verstopt ze of ze maakt ze kapot, het gaat dan vaak om pennen, kaartjes (uit de chipszakken), etc. Karin vindt Margot niet leuk omdat ze 'stomme' kleren aanheeft. De ouders van Karin zijn gescheiden, ze woont bij haar moeder en die werkt overdag.

De groepsleider heeft de pestsituatie besproken met Margot (vanuit de gekozen handelwijze bij stap 1) en samen hebben ze een mogelijke oplossing bedacht.

Karin is een kind dat pest. Op welke manier zouden jullie willen omgaan met een kind dat pest?

Karin pest Margot. Karin laat Margot nooit meespelen in de groep. Karin pakt ook vaak spullen van Margot af, meestal stiekem. Deze spullen verstopt ze of ze maakt ze kapot, het gaat dan vaak om pennen, kaartjes (uit de chipszakken), etc. Karin vindt Margot niet leuk omdat Margot 'stomme' kleren aanheeft. De ouders van Karin zijn gescheiden, ze woont bij haar moeder en die werkt overdag.

De groepsleider heeft de pestsituatie besproken met Margot (vanuit de gekozen handelwijze bij stap 1) en samen hebben ze een mogelijke oplossing bedacht.

De groepsleider heeft samen met Karin de situatie besproken (vanuit de gekozen handelwijze bij stap 2a) en samen hebben ze een mogelijke oplossing bedacht.

Zouden jullie het gepeste kind ook willen betrekken bij het gesprek met de pester?

Casus 3, behorend bij stap 3: met de groep bespreken

Jordy wordt gepest door Rachid. Rachid duwt hem vaak of laat hem expres struikelen. Wanneer Jordy er iets van durft te zeggen wordt Rachid boos en begint te schelden, soms dreigt hij dan om te slaan. Jordy staat vaak alleen buiten of gaat bij een groep meisjes staan kijken wat ze doen (knikkeren, touwspringen). Rachid is buiten meestal met een groep jongens aan het voetballen. Wanneer Rachid Jordy pest, staan er altijd vrienden van Rachid bij. Alle kinderen uit de groep weten wel dat Rachid Jordy vaak duwt of laat struikelen. Veel kinderen lachen hierom, sommige zeggen eens tegen Rachid dat hij moet stoppen en de rest zegt er eigenlijk niets van en gaat door met hetgeen waarmee ze bezig zijn. De groepsleider heeft de peestsituatie besproken met Jordy (vanuit de gekozen handelwijze bij stap 1) en samen hebben ze een mogelijke oplossing bedacht. De groepsleider heeft samen met Rachid de situatie (vanuit de gekozen handelwijze bij stap 2) en samen hebben ze een mogelijke oplossing bedacht.

Op welke manier zouden jullie de groep willen betrekken bij het oplossen van het pesten?

Richard pest Sabine. Richard scheldt Sabine vaak uit, hij gebruikt vaak woorden als 'brillie', 'lelijkheid', 'schele', 'sukkel' etc. Richard stuurt ook vaak mailtjes waarin hij Sabine uitscheldt en zegt wat hij van haar vindt (vernederend). Hij zet er dan ook in dat Sabine dit aan niemand mag laten lezen, anders zal hij haar wel een keer opwachten en in elkaar slaan. De groepsleider heeft de peestsituatie besproken met Sabine (eventueel met behulp van een bepaalde werkvorm) en samen hebben ze een mogelijke oplossing bedacht. De groepsleider heeft samen met Richard de situatie besproken (eventueel met behulp van een bepaalde werkvorm) en samen hebben ze een mogelijke oplossing bedacht. De groepsleider heeft met de groep de peestsituatie besproken en samen mogelijke oplossingen bedacht.

Op welke manier zouden jullie de ouders willen betrekken?

Roy pest Mert. Mert moet iedere dag snoepjes voor Roy meebrengen als hij naar het Spilcentrum toe gaat. Als hij dit niet doet wacht Roy Mert op wanneer hij naar huis wil gaan en slaat hem. De situatie is besproken met Mert, daarna met Roy, vervolgens met de groep en daarna met de betrokken ouders.

Op welke manier willen jullie het team erbij betrekken?

Invul format

- ❑ Met het gepeste kind in gesprek gaan en samen mogelijke oplossingen bedenken.
- ❑ Het gepeste kind laten opschrijven wat hij heeft meegemaakt en vanuit dit 'verslag' een gesprek voeren met het kind en samen mogelijke oplossingen bedenken.
- ❑ Met het gepeste kind een peestsituatie naspelen met behulp van een drama-activiteit (bijv. rollenspel, poppenspel) en van hieruit de peestsituatie bespreken en samen mogelijke oplossing bedenken.
- ❑ Met het gepeste kind samen een casus (soortgelijk aan de situatie van het kind) bespreken en zoeken naar oplossingen binnen deze casus. De oplossingen uit de casus op de situatie van het gepeste kind terugkoppelen.
- ❑ Met het gepeste kind bespreken wat er is gebeurd en door middel van plaatjes van gezichten (huilend, lachend, bedroeft, boos, etc.) het kind laten vertellen wat hij daar van vindt. Vervolgens samen mogelijke oplossingen bedenken.
- ❑ Met het gepeste kind door middel van een creatieve activiteit (tekenen, schilderen, kleien, etc) iets laten maken over zijn peestsituatie en van hieruit de situatie gaan bespreken en samen mogelijke oplossingen bedenken.

- ❑ Met de pester in gesprek gaan en samen mogelijke oplossingen bedenken.
- ❑ De pester laten opschrijven wat hij heeft gedaan en vanuit dit 'verslag' een gesprek voeren met het kind en samen mogelijke oplossingen bedenken.
- ❑ Met de pester een peestsituatie naspelen met behulp van een drama-activiteit (bijv. rollenspel, poppenspel) en van hieruit de peestsituatie bespreken en samen mogelijke oplossingen bedenken.
- ❑ Met de pester samen een casus (soortgelijk aan de situatie van het kind) bespreken en zoeken naar oplossingen binnen deze casus. De oplossingen uit de casus op de situatie van de pester terugkoppelen.
- ❑ Met de pester bespreken wat er is gebeurd en door middel van plaatjes van gezichten (huilend, lachend, bedroeft, boos, etc.) het kind laten vertellen wat hij daar van vindt. Vervolgens samen mogelijke oplossingen bedenken.
- ❑ Met de pester door middel van een creatieve activiteit (tekenen, schilderen, kleien, etc) iets laten maken over zijn peestsituatie en van hieruit de situatie gaan bespreken en samen mogelijke oplossingen bedenken.

- ❑ Na het bespreken van de situatie en het bedenken van de mogelijke oplossingen met de pester, betrek je het gepeste kind bij het gesprek en gezamenlijk worden mogelijke oplossingen besproken.
- ❑ Na het bespreken van de situatie en het bedenken van de mogelijke oplossingen met de pester, betrek je het gepeste kind niet bij het gesprek.

Stap 3: met de groep bespreken

- ❑ Praten over de peestsituatie; iedereen op de hoogte stellen wat er in de groep gebeurt. Met de groep de mogelijke oplossingen bespreken.
- ❑ Met de groep een peestsituatie naspelen met behulp van een drama-activiteit (bijv. rollenspel, poppenspel) en van hieruit de peestsituatie en de mogelijke oplossingen bespreken.
- ❑ Met de groep door middel van een creatieve activiteit (tekenen, schilderen, kleien, etc.) iets laten maken over de peestsituatie en van hieruit de situatie gaan bespreken en de mogelijke oplossingen bespreken.
- ❑ De groep laten opschrijven hoe zij tegen de peestsituatie aankijken en vanuit dit 'verslag' een gesprek voeren met de groep en samen de mogelijke oplossingen bespreken.

-
- ❑ Met de ouders van het gepeste kind en de ouders van de pester gescheiden in gesprek gaan.
 - ❑ Met de ouders van het gepeste kind en de ouders van de pester gescheiden in gesprek gaan samen met hun kind.

-
- ❑ Met een collega de peestsituatie bespreken.
 - ❑ Met het team de peestsituatie bespreken.
 - ❑ Met het team en de betrokken kernvoorzieningen binnen het spilcentrum de peestsituatie bespreken.

Stap 6: oplossing bepalen en kenbaar maken

Vanuit de mogelijke oplossingen voortkomend uit de voorgaande stappen wordt een definitieve oplossing gekozen. Deze wordt kenbaar gemaakt aan de betrokkenen en wordt ten uitvoer gebracht.

Ideeënboek

Met het gepeste kind in gesprek gaan en samen mogelijke oplossingen bedenken.

Ga met het kind in gesprek en probeer zoveel mogelijk feiten boven water te krijgen: waar, wanneer, hoe en door wie wordt er gepest? En waarom?

- Voorwaarden bij het voeren van het gesprek:
 - Neem het kind serieus, als gelijkwaardig gesprekspartner en neem zijn waarden en normen ook serieus.
 - Luister actief tijdens het gesprek.
 - Bereid zijn echt te willen helpen.
 - Er moet voldoende tijd zijn.
 - Rustige ruimte.
 - Blijf objectief.
 - Vraag naar de gevoelens van het kind.
 - Er vanuit gaan dat het kind zelf kan beslissen wat het wil (waarbij het nog wel informatie nodig kan hebben over de mogelijkheden).

Zonodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt.

Het gepeste kind laten opschrijven wat hij heeft meegemaakt en vanuit dit ‘verslag’ een gesprek voeren met het kind en samen mogelijke oplossingen bedenken.

Laat het kind op papier schrijven wat zijn verhaal is. Waar wordt er gepest en wat gebeurt er met een kind? Welke emoties en gevoelens roept het op?

Daarna in gesprek gaan. Zie punt voorwaarden bij het voeren van gesprek.

Met het gepeste kind een peestsituatie naspelen met behulp van een drama-activiteit (bijv. rollenspel, poppenspel) en van hieruit de peestsituatie bespreken en samen mogelijke oplossing bedenken.

Rollenspel:

Je speelt een peestsituatie na en gaat met het gepeste kind kijken wat het met hem doet, welke gevoelens en emoties het bij hem oproept. Hierop speel je in als begeleider van dat kind.

Bijvoorbeeld:

- De begeleider speelt de rol van de pester en het kind speelt degene die gepest wordt.
- De begeleider speelt de rol van degene die gepest wordt en het kind speelt de pester.

Poppenspel:

Je speelt de peestsituatie na door middel van poppen. Dit kunnen poppenkastpoppen, barbiepoppen, babypoppen enz zijn. Je gaat met het gepeste kind kijken wat het met hem doet, welke gevoelens en emoties het bij hem oproept.

Bijvoorbeeld:

- Je laat het kind de situatie naspelen met twee poppen, de begeleider observeert.
- De begeleider speelt samen met het kind de situatie na met de poppen.

- Tips:
 - Goede begeleiding en zeker niet sturend omgaan met de losgekomen emoties → wat komt er los bij het kind tijdens een peestsituatie.
 - Weten wat men met de drama-activiteit wil bereiken → welke peestsituatie wordt nagespeeld.
 - Het kind niet dwingen → laat een kind alleen de activiteit uitvoeren wanneer hij het aankan.
 - Er de tijd voor nemen → forceer niks.
 - Na afloop de speler vragen hoe hij het heeft ervaren.
 - Het gaat niet om de kwaliteit van de speler, maar om de inhoud.
 - Speel de gewenste situatie.

Met het gepeste kind bespreken wat er is gebeurd en door middel van plaatjes van gezichten (huilend, lachend, bedroefd, boos, etc.) het kind laten vertellen wat hij daar van vindt.

Vervolgens samen mogelijke oplossingen bedenken.

Bijvoorbeeld:

- Een spel met verschillende casussen met betrekking tot pestgedrag. Elke casus is anders qua emotie. Laat het kind de emotie benoemen die bij hem opkomt.
- Laat verschillende emotiegezichten aan het kind zien en vraag aan het kind hoe hij zich voelt bij het pestgedrag. Ga na met het kind hoe hij wil dat er met hem wordt omgegaan.

Met het gepeste kind door middel van een creatieve activiteit (tekenen, schilderen, kleien, etc) iets laten maken over zijn peestsituatie en van hieruit de situatie gaan bespreken en samen mogelijke oplossingen bedenken.

Bijvoorbeeld:

- Laat het kind de concrete peestsituatie tekenen. Laat het kind tekenen hoe hij zich daarbij gevoeld heeft. Laat het kind daarna tekenen hoe hij zou willen dat het zou zijn. Vraag aan het kind hoe hij de peestsituatie zou kunnen oplossen.
- Met klei starten door het kind eerst een bol te laten kneden. Laat het kind een blij en droevig gezichtje kleien. Laat het kind aanwijzen hoe hij zich voelt.

Met de pester in gesprek gaan en samen mogelijke oplossingen bedenken.

Tijdens het gesprek kunnen de volgende punten aan de orde komen:

- Vragen aan de pester waarom dit gesprek plaatsvindt.
- Hoe komt het dat hij die persoon pest.
- Proberen te achterhalen waarom de pester dit gedrag vertoont.
- Wat betekent pesten voor een ander.
- Welk gevoel roept het pesten bij de pester en het gepeste kind op.
- Het kind helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen.
- Het kind helpen om zich aan regels en afspraken te houden.

Zonodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt.

De pester laten opschrijven wat hij heeft gedaan en vanuit dit 'verslag' een gesprek voeren met het kind en samen mogelijke oplossingen bedenken.

Het kind laten opschrijven waarom hij pest. Hoe ziet hij een peestsituatie voor zich en waarom vindt hij het zo leuk om te pesten? Hoe is het voor hem om een ander 'iets' aan te doen? Is de oorzaak duidelijk, dan probeert de begeleider de pester er bewust van te maken wat hij doet bij het gepeste kind en welke gevoelens hierbij horen. Dit kan op verschillende manieren.

Bijvoorbeeld:

- Laat het kind opschrijven welke woorden hij gebruikt tegenover het gepeste kind. Vervolgens ga je deze woorden samen bespreken. In dit gesprek ga je samen kijken wat de woorden betekenen en wat voor effect de woorden kunnen hebben.

• Tip:

Voorts kan de begeleider afspraken maken met de pester over gedragsverandering. Aan het einde van elke week komt de naleving van deze afspraken in een kort gesprek aan de orde.

Met de pester een peestsituatie naspelen met behulp van een drama-activiteit (bijv. rollenspel, poppenspel) en van hieruit de peestsituatie bespreken en samen mogelijke oplossingen bedenken.

Rollenspel:

Je speelt een peestsituatie na en gaat met de pester kijken wat het met hem doet, welke gevoelens en emoties dit oproept. Hierop speel je in als begeleider van dat kind.

Bijvoorbeeld:

- De begeleider speelt de rol van de pester en het kind speelt degene die gepest wordt.
- De begeleider speelt de rol van degene die gepest wordt en het kind speelt de pester.

Poppenspel:

Je speelt de peestsituatie na door middel van poppen. Dit kunnen poppenkastpoppen, barbiepoppen, babypoppen etc. zijn. Je gaat met de pester kijken wat het met hem doet, welke gevoelens en emoties dit oproept.

Bijvoorbeeld:

- Je laat het kind de situatie naspelen met twee poppen, de begeleider observeert.
- De begeleider speelt samen met de kinderen de situatie na met de poppen.

- Tips:
 - Goede begeleiding en zeker niet sturend omgaan met de losgekomen emoties → wat komt er los bij het kind tijdens een pestsituatie.
 - Weten wat men met de drama-activiteit wil bereiken → welke pestsituatie wordt nagespeeld.
 - Het kind niet dwingen → laat een kind alleen spelen wanneer hij het aankan.
 - Er de tijd voor nemen → forceer niks.
 - Na afloop eerst de speler vragen hoe hij het ervaren heeft.
 - Het gaat niet om de kwaliteit van de speler, maar om de inhoud.
 - Speel de gewenste situatie.

Met de pester bespreken wat er is gebeurd en door middel van plaatjes van gezichten (huilend, lachend, bedroefd, boos, etc.) het kind laten vertellen wat hij daar van vindt. Vervolgens samen mogelijke oplossingen bedenken.

Bijvoorbeeld:

- Een spel met verschillende casussen met betrekking tot pestgedrag. Elke casus is anders qua emotie. Laat het kind de emotie benoemen die bij hem opkomt.
- Laat verschillende emotiegezichten aan het kind zien en vraag aan het kind hoe hij zich zou voelen bij het pestgedrag. Ga met het kind na hoe hij wil dat er met hem wordt omgegaan. Leg de link naar de bestaande pestsituatie.

Met de pester d.m.v. een creatieve activiteit (tekenen, schilderen, kleien, etc) iets laten maken over zijn pestsituatie en van hieruit de situatie gaan bespreken en samen mogelijke oplossingen bedenken.

Bijvoorbeeld:

- Laat het kind de concrete pestsituatie tekenen. Laat het kind tekenen hoe hij zich daarbij gevoeld heeft. Laat het kind daarna tekenen hoe hij zou willen dat het zou zijn. Vraag aan het kind hoe hij de pestsituatie zou kunnen oplossen.
- Met klei starten door het kind eerst een bol te laten kneden. Laat het kind een blij en droevig gezichtje kleien. Laat het kind aanwijzen of vertellen hoe hij zich voelt en een oplossing bedenken.

Stap 3: met de groep bespreken

Afhankelijk van de situatie kunnen deze voorbeelden met de hele groep, maar ook met een gedeelte van de groep uitgevoerd worden.

Praten over de peestsituatie; iedereen op de hoogte stellen wat er in de groep gebeurt. Met de groep de mogelijke oplossingen bespreken.

Bijvoorbeeld:

- Kringgesprek voeren met de groep.
- Mogelijke oplossingen bespreken en op het bord schrijven

Met de groep een peestsituatie naspelen met behulp van een drama-activiteit (bijv. rollenspel, poppenspel) en van hieruit de peestsituatie en de mogelijke oplossingen bespreken.

Rollenspel:

Je speelt een peestsituatie na en gaat met de groep kijken wat het met iedereen doet. Hierop speel je in als begeleider van de groep.

Bijvoorbeeld:

- Een kind speelt de rol van de pester en een ander kind speelt degene die gepest wordt, de groep observeert.
- De begeleider speelt de rol van degene die gepest wordt en een kind speelt de pester, de groep observeert.

Poppenspel:

Je speelt de peestsituatie na door middel van poppen. Dit kunnen poppenkastpoppen, barbiepoppen, babypoppen etc. zijn.

Bijvoorbeeld:

- Je laat de kinderen de situatie naspelen met meerdere poppen, de begeleider observeert.
- De begeleider speelt samen met het kinderen de situatie na met de poppen.

- **Tips:**

- Goede begeleiding en zeker niet sturend omgaan met de losgekomen emoties → wat komt er los bij het kind tijdens een peestsituatie.
- Weten wat men met de drama-activiteit wil bereiken → welke peestsituatie wordt nagespeeld.
- Kinderen niet dwingen → laat kinderen alleen spelen wanneer hij het aankan.
- Er de tijd voor nemen → forceer niks.
- Vraag kinderen die kijken of ze op iets speciaals willen letten.
- Na afloop eerst de spelers vragen hoe ze het ervaren hebben, alvorens de toeschouwers en waarnemers hun mening zeggen.
- Het gaat niet om de kwaliteit van de spelers, maar om de inhoud.
- Speel de gewenste situatie.

Met de groep door middel van een creatieve activiteit (tekenen, schilderen, kleien, etc) iets laten maken over de peestsituatie en van hieruit de situatie gaan bespreken en de mogelijke oplossingen bespreken.

Bijvoorbeeld:

- Laat de kinderen de concrete peestsituatie tekenen. Laat de kinderen tekenen hoe zij zich daarbij voelen. Laat de kinderen daarna tekenen hoe zij zouden willen dat het zou zijn.

Vraag aan de kinderen wat zij daarbij nodig hebben. Als de kinderen dat niet weten, het daarbij laten.

- Met klei starten door de kinderen eerst een bol te laten kneden. Laat de kinderen een blij en droevig gezichtje kleien. Laat de kinderen vertellen of aanwijzen hoe zij zich voelen en laat een oplossing bedenken.

De groep laten opschrijven hoe zij tegen de pestsituatie aankijken en vanuit dit 'verslag' een gesprek voeren met de groep en samen de mogelijke oplossingen bespreken.

Laat alle kinderen een opstel maken met betrekking tot het onderwerp pesten. Wat is er actueel op dat moment in de groep en hoe gaat eenieder daarmee om. Eventuele afspraken maken binnen de groep. Praten over hoe omgaan met pestgedrag.

- Naar aanleiding van opstellingen kunnen regels worden gemaakt, bijvoorbeeld:
 1. Iemand niet op uiterlijk beoordelen.
 2. Niet iemand buitensluiten.
 3. Niet aan spullen van een ander zitten.
 4. Elkaar niet uitlachen.
 5. Elkaar niet bij een bijnaam noemen / niet uitschelden.
 6. Niet roddelen over elkaar.
 7. Geen mishandeling plegen, niet lichamelijk en niet geestelijk.
 8. Elkaar met rust laten / niet met een ander bemoeien.
 9. Geen partij kiezen (bij een ruzie)
 10. Geen aandacht aan de pester schenken. Blijft de pester doorgaan, dan aan de begeleider/ leerkracht vertellen.
 11. Begeleider/ leerkracht vertellen wanneer jezelf of iemand anders gepest wordt (dit is geen klikken)
 12. Eerst een ruzie zelf uitpraten. Helpt dit niet, dan de vorige regel, waarna vergeven en vooral vergeten.
 13. Luister naar elkaar.
 14. Word je gepest, praat er thuis over, je moet het niet geheim houden.
 15. Nieuwkomers goed ontvangen en opvangen.
 16. Deze regels gelden altijd, dus ook buiten Spilcentrumtijd.

Met de ouders van het gepeste kind en de ouders van de pester gescheiden in gesprek gaan.

- Punten die besproken kunnen worden tijdens het gesprek:
 - Het aandeel van hun kind
 - in de peestsituatie bespreken.
 - Hoe kijken ouders tegen de situatie aan.
 - Mogelijke oorzaken bespreken voor het gedrag wat het kind vertoont.
 - Samen met ouders oplossingen op een rij zetten en bespreken wat voor het kind de beste oplossing is.
 - Probeer samen tot overeenstemming te komen.
 - Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt.

Zonodig ouders doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.

- Tips:
 - Ouders serieus nemen.
 - Blijf open en eerlijk.
 - Geen beschuldigingen naar de pester of het gepeste kind.
 - Probeer het vertrouwen van de ouders te winnen.
 - Geef duidelijk het doel van het gesprek aan.
 - Luister naar de ouders.

Met de ouders van het gepeste kind en de ouders van de pester gescheiden in gesprek gaan samen met hun kind.

- Punten die besproken kunnen worden tijdens het gesprek:
 - Het aandeel van hun kind in de peestsituatie bespreken.
 - Hoe kijken ouders tegen de situatie aan.
 - Mogelijke oorzaken bespreken voor het gedrag wat het kind vertoont.
 - Samen met ouders en kind oplossingen op een rij zetten en bespreken wat voor het kind de beste oplossing is.
 - Probeer samen tot overeenstemming te komen.
 - Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt.

Zonodig ouders en kinderen doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.

- Algemene tips tijdens een gesprek met ouders en kind:
 - Blijf open en eerlijk.
 - Geen beschuldigingen naar de pester of het gepeste kind.
 - Probeer het vertrouwen van de ouders en de kinderen te winnen.
 - Geef duidelijk het doel van het gesprek aan.
 - Luister naar de ouders.
 - Luister naar het kind.

Met een collega de pestsituatie bespreken.

Die collega kan zijn: een persoon uit je team, of een persoon buiten je team (andere kernvoorzieningen)

- Tips:
 - Blijf onpartijdig, niet oordelen over pester of gepeste kind.
 - Luister naar de mening van je collega.

Met het team de pestsituatie bespreken.

De pestsituatie bespreken. Ieder teamlid zijn of haar mening laten uitspreken

Samen met teamleden oplossingen op een rij zetten en brainstormen wat de beste oplossing is. Probeer samen tot overeenstemming te komen.

- Tips:
 - Blijf onpartijdig, niet oordelen over pester of gepeste kind.
 - Luister naar de mening van je teamleden.

Met het team en de betrokken kernvoorzieningen binnen het Spilcentrum de pestsituatie bespreken.

Ieder teamlid zijn of haar mening laten uitspreken.

Samen met teamleden oplossingen op een rij zetten en brainstormen wat de beste oplossing is. Probeer samen tot overeenstemming te komen.

- Tips:
 - Blijf onpartijdig, niet oordelen over pester of gepeste kind.
 - Luister naar de mening van ieders teamlid.

Literatuurlijst

Geraadpleegde informatie afkomstig van het Internet:

<http://www.sjn.nl/pesten>

<http://www.pesten.net>

<http://www.psychowijzer.nl/Pesten/Pesten.htm>

<http://www.maatschappelijkwerk.com/scriptie/pestenvoorkomen/pestenvoorkomen.htm>

<http://www.czmedicininfo.nl>

<http://www.leidenuniv.nl/ics/sz/so/persoonlijk/pesten2.htm>

<http://www.loketw.nl>

Geraadpleegde informatie uit boeken:

D.B. Baarda en M.P.M. de Goede (2001). *Basisboek Methoden en Technieken*.
Groningen: Stenfert Kroese.

Geraadpleegde informatie afkomstig uit informatieboekjes:

Nico Foppen (2004), *Pesten op school hoe ga je er mee om?*

CED-groep, *Kinderen en hun sociale talenten*.

Martine van Bokken, *Sociale competentie observatielijst*.

Gemeente Eindhoven (2004), *Protocol kindermishandeling*.

Gemeente Eindhoven (2003), *Pedagogisch raamplan spilcentrum*.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.